

Wyrok z dnia 6 marca 2008 r.

II PK 192/07

Ochrona przewidziana w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) nie przysługuje pracownikowi w przypadku wygaśnięcia stosunku pracy z mocy prawa na podstawie art. 95 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) i wobec tego nie ma do niego zastosowania art. 57 § 2 k.p.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Romualda Spyt (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 marca 2008 r. sprawy z powództwa Jacka B. i Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego w W. przeciwko Politechnice W. o wynagrodzenie, zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych, świadczenia socjalne, na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 stycznia 2007 r. [...]

I. u c h y l i ł zaskarżony wyrok w pkt I w zakresie apelacji pozwanego dotyczącej wynagrodzenia na czas pozostawania bez pracy i w tej części przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego;

II. o d d a l i ł skargę kasacyjną w pozostałej części.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 22 maja 2006 r. zasądził od pozwanej Politechniki W. w W. na rzecz powoda Jacka B. kwotę 33.507,87 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2002 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w okresie: od 1 maja 2000 r. do 28 lutego 2001 r. oraz od października 2001 r. do 11

września 2002 r. oraz kwotę 1.200 zł tytułem odszkodowania za pozbawienie powoda świadczeń socjalnych, umorzył postępowanie w zakresie zadośćuczynienia i wynagrodzenia za pracę za marzec 2001 r.; w pozostałej części oddalił powództwo oraz zasądził na rzecz powoda kwotę 3.000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku ustalił, że powód był zatrudniony u pozwanego jako pracownik naukowo - dydaktyczny, mianowany od 1 października 1995 r. na stanowisku asystenta na czas nieokreślony. Powód od 21 stycznia 1997 r. pełnił funkcję skarbnika Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność - 80”; od września 2000 r. wszedł w skład zarządu tej Komisji i pełnił funkcję przewodniczącego do 30 grudnia 2003 r. Powód jednocześnie był członkiem Zarządu Regionu, wchodził w skład jego Prezydium i pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego, był także delegatem na Zjazd Krajowy. Orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich z dnia 24 maja 1999 r. wydano powoda z zawodu nauczycielskiego, orzekając jednocześnie zakaz przyjmowania go do pracy w zawodzie nauczycielskim. Orzeczenie to zostało utrzymane w mocy przez Komisję Dyscyplinarną przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego w dniu 27 kwietnia 2000 r. Wobec powyższego rektor Politechniki W. powiadomił powoda o wygaśnięciu jego stosunku pracy na podstawie art. 95 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.). Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 lutego 2001 r. uchylił powyższe orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Ostatecznie postępowanie dyscyplinarne prowadzone przez Komisję Dyscyplinarną przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego zostało umorzone. Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2002 r. powód został przywrócony do pracy u pozwanego na dotychczasowym stanowisku. Apelacje obu stron od powyższego wyroku oddalone zostały wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 września 2002 r. W dniu 11 września powód zgłosił się do pracy i stosunek pracy został nawiązany ponownie. Sąd podkreślił, że powód w chwili rozwiązania stosunku pracy był członkiem zarządu organizacji związkowej - Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność - 80”, stąd też podlegał szczególnej ochronie wynikającej z przepisu art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) i z tego względu przysługuje mu wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy, stosownie do treści art. 57 § 1 i 2 k.p. Jednocześnie Sąd stwierdził, że powód nie prowadził działalności związkowej wyłącznie dla ochrony swoich interesów, bowiem bronił interesów pracowników Politechniki W.,

zajmował się istotnymi zagadnieniami prawnymi z zakresu prawa pracy dotyczącymi między innymi godzin ponadwymiarowych nauczycieli akademickich, niegodziwości wynagrodzenia, nielegalnej praktyki powierzania zajęć dydaktycznych studentom - stażystom.

Wyrokiem z dnia 9 stycznia 2007 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił apelacje obu stron zaskarżających wyrok Sądu Okręgowego. Odnosząc się do apelacji pozwanego - Sąd Okręgowy nie zgodził się z zarzutem naruszenia art. 47 k.p., podkreślając moc wiążącą wyroku z dnia 19 kwietnia 2002 r., przywracającego powoda do pracy. Z tego faktu wywiódł, że w niniejszym procesie nie jest możliwa analiza okoliczności mających wpływ na roszczenie powoda o przywrócenie do pracy. Nie zgodził się także z poglądem skarżącego, że Ogólnopolski Akademicki Związek Zawodowy nie spełnia wymogu określonego w art. 25¹ ustawy o związkach zawodowych, jak też stwierdził, że związek ten ma charakter ogólnokrajowy i nie ogranicza swojej działalności do jednego zakładu pracy. Dlatego też stanowisko Sądu Najwyższego, zawarte w wyroku z dnia 5 lipca 2002 r., III PZP 13/02 (OSNP 2003 nr 7, poz. 167), zgodnie z którym zakładowa organizacja związkowa jest legitymowana na podstawie art. 462 k.p.c. w związku z art. 61 k.p.c. do wszczęcia postępowania tylko na rzecz pracownika zatrudnionego w zakładzie pracy objętym jej zakresem działania, nie ma znaczenia w niniejszej sprawie. Odnosząc się do tej kwestii Sąd Apelacyjny podkreślił, że stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, wyrażone w postanowieniu z dnia 25 marca 2003 r., Tw 75/02 (OTK - B 2003 nr 4, poz. 199), stwierdzające, że Ogólnopolski Akademicki Związek Zawodowy nie ma charakteru ogólnokrajowego, ponieważ nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 191 ust. 1 Konstytucji RP, nie powoduje braku możliwości wytoczenia powództwa na rzecz pracownika, bowiem przepis art. 462 k.p.c. nie ustanawia warunku „ogólnokrajowości”, a statut tego związku wskazuje, że jego działalność nie ogranicza się do jednego pracodawcy. Sąd Apelacyjny wskazał także, iż podjęcie się przez związek obrony praw jednego z działaczy związku nie może być postrzegane jako prymat ochrony interesów tego członka nad całokształtem działalności tego związku.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł pozwany, opierając ją na naruszeniu prawa materialnego: art. 47 k.p., poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że pracodawca jest zobowiązany do zapłaty wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy, mimo że nie miał wpływu na zdarzenie powodujące wygaśnięcie stosunku pracy; art. 26 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 462

k.p.c. i § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r. w sprawie określenia wykazu organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądem w imieniu lub na rzecz obywateli (Dz.U. Nr 100, poz. 1080 ze zm.), poprzez zaakceptowanie stanowiska Sądu Okręgowego dopuszczającego do udziału w sprawie organizację związkową szczebla ogólnokrajowego, w sytuacji, gdy zakładowa struktura tego związku nie zdołała uzyskać atrybutu organizacji zakładowej; art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 47 k.p. i 57 § 2 k.p. w związku z art. 8 k.p., poprzez błędną wykładnię i wadliwe przyjęcie za Sądem Okręgowym, że powód - w okolicznościach niniejszej sprawy - podlegał szczególnej ochronie i przysługuje mu wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy.

Skarżący podniósł także zarzut naruszenia prawa procesowego - art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., poprzez zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny braku odniesienia się przez Sąd Okręgowy do dowodów wnioskowanych przez pozwaną i tym samym zaakceptowanie uchybień w zakresie ustalenia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy; art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 k.p.c. i art. 382 k.p.c., poprzez zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny niepełnych ustaleń Sądu Okręgowego i poprzez nadanie przymiotu poprawności ocenie dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy, która doprowadziła do stanowiska, że działalność związkowa prowadzona przez powoda spełnia stawiane ustawą wymogi, a tym samym powód zasługuje na ochronę jako działacz związkowy.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania w obu instancjach, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem w niniejszej sprawie zagadnień prawnych, polegających na rozstrzygnięciu, czy prowadzenie działalności związkowej ukierunkowanej wyłącznie na funkcyjnych członków związku i szeroko zakrojoną działalność procesową powoda - członka zarządu organizacji związkowej na rzecz i w imieniu osób niebędących członkami tej organizacji zasługuje na ochronę związkową; czy powodowi przysługuje wynagrodzenie za pracę, skoro pozwany nie miał wpływu na zdarzenie powodujące wygaśnięcie stosunku pracy, czy prominentny działacz związkowy korzysta z ochrony związkowej, jeśli świadomie, poprzez założenie nowego związku zawodo-

wego sprzeniewierza się przepisom własnego prawa związkowego, zakazującego przynależności do innej organizacji związkowej. Jako odrębne zagadnienie prawne skarżący podniósł problem czynnej legitymacji procesowej organizacji związkowej najwyższego szczebla w sytuacji, gdy zakładowa struktura tego związku nie zdołała spełnić wymogu wskazanego w art. 25¹ ustawy o związkach zawodowych i postawił pytanie, czy w szczególnej sytuacji nie stanowi to o obejściu prawa, a w tym kontekście - czy decydujące znaczenie ma statut związku nadający uprawnienia do występowania przed sądem na równi ze strukturami zakładowymi i szczebla ogólnokrajowego oraz czy te uprawnienia należy traktować zamiennie wobec treści art. 26 w związku z art. 25¹ ustawy o związkach zawodowych.

W uzasadnieniu skargi - w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 47 k.p. - podniesiono, że pracodawca nie miał wpływu na wygaśnięcie stosunku pracy, które było skutkiem orzeczenia niezależnego organu. Powołał się przy tym na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1996 r., I PZP 18/96 (OSNAPiUS 1997 nr 10, poz. 162), z której wynika, że zdarzenia całkowicie oderwane od działalności związkowej i powodujące *ex lege* wygaśnięcie stosunku pracy, nie rodzą skutków wynikających z ochrony stosunku pracy.

Skarżący - w oparciu o art. 26 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 462 k.p.c. i § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r. w sprawie określenia wykazu organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądem w imieniu lub na rzecz obywateli - zakwestionował legitymację czynną Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego do występowania z powództwem na rzecz pracownika w indywidualnej sprawie, z tego względu, że jego zdaniem intencją ustawodawcy było wyposażenie w takie kompetencje zakładowej organizacji związkowej pozostającej najbliżej pracownika. Wskazał, że nie powiodła się próba utworzenia struktury zakładowej tej organizacji, a to z uwagi na brak wymaganej, minimalnej liczby jej członków i dlatego jej kompetencje przejęła struktura ogólnokrajowa, co należy potraktować jako działanie mające na celu obejście prawa.

Zdaniem skarżącego błędna wykładnia zastosowanych przez Sąd przepisów art. 47 k.p., 57 § 2 k.p. w związku z art. 8 k.p. doprowadziła do stanowiska, że działanie powoda w ramach struktur związkowych nie stanowi nadużycia prawa, a tym samym przysługuje mu szczególna ochrona prawna „powodująca prawo do wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy”.

W zakresie zarzutów prawa procesowego - art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. - skarżący stwierdził, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do dowodów przedstawianych przez pozwanego, mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a dotyczących rzeczywistego obrazu „działalności” związkowej powoda, polegającej na realizacji jego własnych celów, czy też realizacji możliwości wytaczania procesów sądowych, a Sąd Apelacyjny fakt ten zaakceptował. Natomiast wskazywane naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 k.p.c. i art. 382 k.p.c. wynika z tego, iż Sąd Apelacyjny bezzasadnie zaakceptował ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Okręgowy, dotyczącą charakteru działalności związkowej powoda. Zdaniem skarżącego wskazywane przez Sąd Okręgowy działania związkowe powoda to jego własne, indywidualne sprawy w zakresie godzin ponadwymiarowych, niegodziwości wynagrodzenia, jak i powierzania zajęć studentom stażystom. Sądy nie odniosły się także do dualizmu przynależności związkowej powoda. Skoro statut NSZZ „Solidarność - 80” zakazuje przynależności swoim członkom do innych struktur związkowych, to złamanie tego postanowienia przez powoda winno mieć znaczenie przy ocenie - przez pryzmat art. 8 k.p. - zasadności honorowania ochrony związkowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 398³ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną strona może oprzeć na: (1) naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, (2) naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Natomiast zgodnie z § 3 tego przepisu podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c. Wszakże ten właśnie przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204). Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine*

niedopuszczalny, a jeżeli skarga oparta jest tylko na takich zarzutach, podlega odrzuceniu. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975). Stąd też wszelkie zarzuty skargi, kwestionujące ocenę materiału dowodowego dokonaną przez Sąd - w oparciu o przepis art. 233 § 1 k.p.c. - są bezskuteczne.

Skarżący połączył zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. z przepisem art. 227 k.p.c., a także z art. 316 k.p.c. i art. 382 k.p.c., stwierdzając, że Sąd Apelacyjny zaaprobował pominięcie przez Sąd Okręgowy zgłaszanych przez niego dowodów, a także sam dowodów tych nie poddał ocenie. Jego zdaniem, wykazałyby one, iż powód swoją funkcję związkową traktował instrumentalnie, wykorzystywał ją do realizacji własnych celów - w tym także do wytaczania procesów sądowych, a wskazywane przez Sąd przejawy działalności związkowej powoda to jego indywidualne sprawy, zarówno w zakresie godzin ponadwymiarowych, niegodziwości wynagrodzenia, jak i powierzania zajęć studentom - stażystom. Te okoliczności, zdaniem skarżącego, miałyby mieć wpływ na wynik sprawy, bowiem stanowiłyby o nadużyciu prawa przez powoda, a tym samym pozbawiłyby go ochrony prawnej przysługującej mu na mocy art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. W konsekwencji zaś, powód nie miałby prawa do wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy na podstawie art. 57 § 2 k.p. Poglądu tego nie można zaakceptować. Działaniom powoda, związanym z pełnioną przez niego funkcją związkową w Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność - 80”, nie można przypisać cech bezprawności ani też sprzeczności z zasadami współżycia społecznego lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Reprezentacja pracowników w obronie ich interesów na drodze postępowania sądowego mieści się w ramach obowiązującego porządku prawnego, a co więcej jest podstawowym, funkcjonalnym celem związku zawodowego (art. 7 ustawy), niezależnie od tego, czy dotyczy to indywidualnych spraw członków organów związku zawodowego. Błędnie zakłada skarżący, że indywidualne spory pracownicze dotyczą interesów wyłącznie tych osób, na rzecz których są prowadzone. W znacznej części takich spraw ich rozstrzygnięcie wpływa na prawa innych pracowników tego samego zakładu pracy, a także kształtuje wykładnię prawa. Jeśli zatem powód angażował związek zawodowy w swoich własnych sprawach, w których roztrząsany był problem godzin ponadwymiarowych nauczycieli akademickich, niegodziwości wynagrodzenia, czy powierzania zajęć studentom - stażystom, to kwestie te dotyczyły również innych nauczycieli akademickich, zatem nie można podzielić poglądu, że powód wykorzy-

stywał działalność związkową wyłącznie dla załatwienia własnych spraw. W tym kontekście i z tych samych powodów nieuzasadniony jest zarzut naruszenia prawa materialnego - 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 57 § 2 k.p. i art. 8 k.p. (art. 47 k.p. nie ma zastosowania w niniejszej sprawie) związany z kwestią nadużycia prawa. Także kwestia podwójnej przynależności związkowej powodą, nawet wbrew postanowieniom statutu jednego ze związków, nie może być podstawą do pozbawienia go ochrony związkowej na podstawie art. 8 k.p. Takie naruszenie postanowień statutu związku zawodowego nie stanowi pogwałcenia jakiegokolwiek zasady współżycia społecznego, trudno bowiem uznać, że zasady te sprzeciwiają się przynależności do więcej niż jednego związku zawodowego. Członkostwo w dwóch związkach zawodowych nie jest również sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 26 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 462 k.p.c. i § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r. w sprawie określenia wykazu organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądem w imieniu lub na rzecz obywateli. Zgodnie z przepisem art. 462 k.p.c. w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje społeczne, o których mowa w art. 61, a także inspektorzy pracy w zakresie określonym w art. 63¹, mogą powodować wszczęcie postępowania na rzecz pracowników oraz ubezpieczonych. W myśl § 6 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r., wydanego na podstawie art. 61 § 1 i 3 i art. 87 § 3 w związku z art. 462 i 585 § 3 k.p.c. związki zawodowe są organizacjami społecznymi, które mogą wszcząć postępowanie w sprawach o roszczenia pracowników ze stosunku pracy. W przepisie tym posłużono się ogólnym pojęciem związku zawodowego. Ustawa o związkach zawodowych nie uzależnia bytu związku zawodowego od posiadania określonej struktury organizacyjnej, pozostawiając tę kwestię postanowieniom uchwał związkowych i postanowieniom statutu (art. 9). Jednocześnie przepisy tej ustawy przewidują możliwość działania związków zawodowych o różnym zasięgu terytorialnym - a więc związek może obejmować swoim zasięgiem jeden zakład pracy i działać jako zakładowa organizacja związkowa (art. 26), może też obejmować większą liczbę zakładów pracy tworząc międzyzakładową organizację związkową (art. 34 ust. 1) i wreszcie działanie związku może obejmować cały kraj, tworząc ogólnokrajowy związek zawodowy (art. 11 ust. 2). Przepis art. 7 ust. 1 tej ustawy stanowi, że w zakresie praw i interesów zbiorowych związki zawo-

dowe reprezentują wszystkich pracowników, niezależnie od ich przynależności związkowej, natomiast w myśl ust. 2 tego artykułu w sprawach indywidualnych stosunków pracy związki zawodowe reprezentują prawa i interesy swoich członków, na wniosek pracownika niezrzeszonego związek zawodowy może podjąć się obrony jego praw i interesów wobec pracodawcy. Nie ma wątpliwości, że przepis ten odnosi się do wszystkich związków zawodowych, niezależnie od ich usytuowania w hierarchii terytorialnej. Zestawienie tego przepisu - a w szczególności jego ust. 2 - z art. 26 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym do zakresu działania zakładowej organizacji związkowej należy w szczególności zajmowanie stanowiska w indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym w przepisach prawa pracy, wskazuje, że ten ostatni przepis nie stanowi wyłącznej kompetencji zakładowej organizacji związkowej, czy też międzyzakładowej organizacji związkowej (art. 34 ust. 1 w związku z art. 26) do reprezentowania pracownika w jego indywidualnej sprawie. Z literalnego brzmienia art. 7 ust. 2 ustawy wynika wprost, że reprezentacja związku - w sprawach indywidualnych stosunków pracy - obejmuje jego członków lub osoby, które wybrały tę organizację związkową do ochrony swoich praw. Zatem ogólnokrajowa organizacja związkowa posiada - na mocy art. 462 k.p.c. w związku z art. 61 k.p.c. - czynną legitymację procesową do wszczęcia na rzecz pracownika postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy.

Przechodząc do zarzutu naruszenia art. 47 k.p. wskazać należy, że nie ma on zastosowania w sprawie. Zgodnie bowiem z art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym w zakresie roszczeń mianowanego nauczyciela akademickiego z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy za wypowiedzeniem stosuje się odpowiednio przepisy działu drugiego, rozdziału II, oddziału 4 Kodeksu pracy - w tym art. 47 k.p. Natomiast w myśl ust. 2 tego artykułu w zakresie roszczeń mianowanego nauczyciela akademickiego z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy bez wypowiedzenia lub stwierdzenia jego wygaśnięcia stosuje się odpowiednio przepisy działu drugiego, rozdziału II, oddziału 6 Kodeksu pracy. Podstawę prawną zasądzonego wynagrodzenia za pracę mógł więc stanowić jedynie art. 57 § 2 k.p., który również został powołany w podstawach kasacyjnych, aczkolwiek w innym kontekście. Jednakże Sąd Najwyższy miał na uwadze wyrażone również w skardze kasacyjnej stanowisko pozwanego, iż wygaśnięcie stosunku pracy powoda na podstawie art. 95 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, będące zdarzeniem, na

które pracodawca nie miał wpływu, nie rodzi konieczności wypłaty wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Zatem, mimo pewnej ułomności skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy uznał, iż rozpoznanie zarzutu naruszenia art. 57 § 2 k.p. mieści się w granicach powołanych podstaw kasacyjnych, zgodnie z art. 398¹³.§ 1 k.p.c.

W powoływanej przez skarżącego uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1996 r., I PZP 18/96 (OSNAPiUS 1997 nr 10, poz. 162), wyrażony został pogląd, że zdarzenia prawne powodujące wygaśnięcie stosunku pracy *ex lege*, względnie aktualizujące obowiązek rozwiązania stosunku pracy, całkowicie oderwane od działalności związkowej, więc bez względu na ewentualnie pełnioną funkcję związkową, powinny powodować jednakowy skutek wobec ogółu zatrudnionych, chyba że ustawodawca stanowi wyraźnie, iż nawet obligatoryjność rozwiązania (wygaśnięcia) stosunku pracy nie może naruszać szczególnej ochrony pracownika w zakresie wypowiedzenia i rozwiązania stosunku, jak to np. wynika z art. 44 ust. 4 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 89, poz. 402). oraz art. 16 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. Nr 31, poz. 214 ze zm.). Pogląd ten można uznać za utrwalony, bowiem w wyroku z dnia 9 grudnia 1998 r., I PKN 497/98 (OSNP 2003 nr 3, poz. 385), Sąd Najwyższy zajął stanowisko, iż przepis art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych nie ma zastosowania do mianowanego nauczyciela akademickiego zatrudnionego na stanowisku docenta w sytuacji, gdy jego stosunek pracy wygasa na podstawie art. 95 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r o szkolnictwie wyższym. W uzasadnieniu tego wyroku stwierdza się, że zakres zastosowania przepisu art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych obejmuje zatem tylko ustanie stosunku pracy w następstwie dokonania - zmierzających do takiego skutku jednostronnych czynności prawnych pracodawcy i nie rozciąga się na ustanie stosunku pracy przez jego wygaśnięcie, a więc zakończenie w następstwie zajścia prawem określonych zdarzeń, który to skutek pracodawca jedynie "stwierdza", informując o nim zainteresowanego pracownika. Podobny pogląd wyrażony został w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2004 r., I PK 208/03 (OSNP 2004 nr 23, poz. 401), gdzie również zwrócono uwagę, że rozwiązanie stosunku pracy na podstawie przepisów prawa, a nie w ramach uprawnień pracodawcy, którymi on dysponuje stosownie do swojej woli, nie podlega ochronie wynikającej z art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Po raz kolejny Sąd Najwyższy, w wyroku z dnia 20 września 2005 r., II PK 21/05 (OSNP 2006 nr 15-16, poz. 231), opowiedział się za niestosowaniem art.

32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych w wypadkach, w których - stosownie do przepisów szczególnych - skutki ustania stosunku pracy następują niezależnie od woli pracodawcy. Stał na stanowisku, że przepis ten odnosi się do ustania stosunku pracy w następstwie dokonania czynności prawnych pracodawcy o charakterze jednostronnym, zmierzających do wywołania skutku rozwiązania stosunku pracy, a nie do tych sytuacji, w których rozwiązanie stosunku pracy następuje na podstawie przepisów prawa, niezależnie od woli pracodawcy i z przyczyny, która nie pozostaje w żadnym związku z zasadą ochrony pracownika będącego działaczem związkowym.

Na mocy art. 97 ust. 2 ustawy z dnia 12 września o szkolnictwie wyższym - w zakresie roszczeń mianowanego nauczyciela akademickiego z tytułu stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy - odpowiednie zastosowanie ma przepis art. 57 k.p. Zgodnie z § 2 tego przepisu, gdy rozwiązanie umowy o pracę podlega ograniczeniu z mocy przepisu szczególnego (a więc i z mocy art. 32 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych) wynagrodzenie, o jakim mowa w przepisie art. 57 § 1 k.p., przysługuje za cały okres pozostawania bez pracy. Skoro, jak wskazano wyżej, ochrona przewidziana w przepisie art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych nie przysługuje pracownikowi - działaczowi związkowemu w przypadku wygaśnięcia stosunku pracy z mocy prawa, na podstawie art. 95 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, nie ma do niego również zastosowania przepis art. 57 § 2 k.p.

Z tych względów zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu na podstawie przepisu art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====